

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje do četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. še se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 25—26 poleg gledališča v „zvezdi“. Opravištvu, na katero naj se blagovoltjo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Na Francoskem

so imeli zadnjo nedeljo volitev senatorjev. Izpale so na korist republikancev, kajti voljenih je 167 republikancev. Bonapartistični časniki pravijo, da le 150, ali če bi bilo tudi to res, imajo republikanci še vedno večino v senatu, ker jih bode pri sestopu le 299 skupaj prišlo vsled smrti legitimista Laroquette. Ta uspeh je iznenadejalen ne le za monarhiste, kateri so ustvarjaje ta zavod za gotovo računali, da vsaj tukaj bodo imeli „konservativno“, to je republiko neprijazno večino, nego tudi drugi svet strmi. Tako na priliko je glava ministerstva Buffet v Vogesih res padel in tako je vlada Mac-Mahonova, na katero so reakcionarji vedno zidali, zaslužen težak udarec dobila. Pa tudi radikali mej republikani so morali zmerim Gambettovim privrženikom prostor narediti. V Parizu na primer radikalni Viktor Hugo nij dobil absolutne večine, nego Gambetov privrženec, zmernejši republikanec Freycinet. Tudi to je jako dobro, ker odslej ne bodo mogli reakcionarji vedno republikancem komuno in komunizem v črevlje vtikati in s temi strahovi proti svobodi agitirati.

Navzlic vsemu prizadevanju kraljevske in bonapartistične stranke, bode se republika na Francoskem tedaj gotovo popolnem ustanovila. Kajti če so volive v senat, v drugo ali gospodsko zbornico, tako sijajno republikansko izpale, da si so reakcionarji dosedanje skupščine preudarno v nazadnjaškem duhu sestavili volilni red: kako je še tem bolj gotovo, da tudi v novovoljeno narodno skupščino, prvo zbornico zastopstva francoskega naroda, prodere sam svobodnjašk republikanizem. Ustava je tedaj ne samo zagotovljena, nego novo zastopstvo jo bode razširilo v zmernem, zares liberalnem, ker vsem strankam pra-

vičnem duhu, in kakor brž republika, dejansko uže sedaj štiri leta stara, še nekaj let krepko živi, postane historična in utrjena. Konservativni elementi, zlasti kmetstvo, katero je na glasu, da je močno za monarhijo zavzeto, bode se nove svobodnostne forme privadilo in bode protivno vsakej restavraciji, ali vsakej promeni na staro. Od svobodne Francoske pa mi Slovani ne moremo pričakovati, da bi bila proti slovanskej svobodi, in za to se je veselimo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 3. februarja.

V *državnem zboru* je predsednik 1. februarja najprej svoje obžalovanje zaradi Deakove smrti izrekel. Debata je bila o verifikaciji čeških volitev in o noveli k ženitovanjskej postavi. Pri prvi priliki je oglašil se Herman in govoril za Čeha in stigmatiziral ustavoverce, da na dnevni red prehajajo o češkem narodu. O tem govoru izpregovorimo prihodnjič enkrat obširnejše. Debata o drugej stvari nij bila končana.

Trizna *Deakova* se je z veliko sijajnostjo vršila. Cesarica je bila prišla položiti venec na rakev njegovo. — Klub liberalne stranke je sklenil šest tednov žalovati. — Denes je pogreb. Vse štacune v Pešti so zaprte, poseben komite je žalovanjske dekoracije oskrbel.

Vnanje države.

Z *jugoslovanskega* bojišča prinaša vladna „Pol. Corr.“ zopet mnogo veselih poročil. Hubmajer izvrstno organizuje in napreduje v Bosni; in Hercegovini imajo vstahi več malih zmag nad Turki. Tedaj če se prav enkrat ali dvakrat vstašem kaka nezgoda primeri, Turki vendar vedno zopet propadajo.

V *Carigradu* je znana Andrassyeva nota izročena bila v ponedeljek turškemu ministru vnanjih zadev. Porta še nij nič odgovorila. Posebno radovedni, ljudje niso na njen odgovor.

Iz *karlističnega* vira se pak denes poroča, da je bila 30. jan. kralja Alfonza vojska od karlistov pri Santa Barbara (tepena, odbita in je velike izgube imela).

V *Rim* je šel nemški kardinal Hohenlohe. Časopisi mislijo, da nareja pomirjenje mej papežem in nemško-prusko vlado.

Dopisi.

Iz *Maribor* 31. jan. [Izv. dop.]

V soboto 29. t. m. se je zbralo v čitalničnih prostorih ob 11. uri kacic 80 rodoljubov mariborskega št. lenardskega in slovenje-bistriškega volilnega okraja. Takoj po nagovoru g. prof. Pajka, ki je prišlim volilcem razložil pomen tega zbora, je bil g. dr. Sernec jednoglasno za predsednika izvoljen, in je kratko in prav razumljivo navzočnim možem razložil, kako malo slovenskih poslancev v štaj. deželnem zboru sedi in kako imenitno je opravilo deželnega poslanca. — Potem poprime besedo g. prof. Pajk, kateri v jedernatem govoru volilcem na srce polaga, naj se vendar toliko zdravijo, da volijo domačina in moža kateri je nekaj več se učil, kot navaden kmet, da more v deželnem zboru govoriti, in ne samo sedeti in sebi česti iskati. G. predsednik dr. Sernec potem pozivlje navzočne na razgovor, ki pa nij dolga trajal kajti takoj se vzdigne znani nam in obče spoštovani g. Divjak iz Fravhajma, izgled vsacemu slovenskemu možu, in nagovarja, naj se vsi sporazumejo za g. dr. Radeja, kajti pravi, on je izkušen, učen, je naš rojak, pošten, tega si volimo, boljšega ne moremo najti. Gospod predsednik dr. Sernec da glasovati in jednoglasno so se izrekli volilci za g. dr. Radeja in vsi navzočni. G. dr. Radej se oglasi na besedo, opominja volilce, naj ostanejo tudi mož beseda in naj gledajo, da se ne bode kateri mej njimi ali kateri od sosedov v merodajnem trenutku dal

Listek.

Koliko je star človeški rod?

Zgodovinarji in prirodoslovci so se uže večkrat in mnogo pečali z vprašanjem, odklej pač živi človeški rod na našej zemlji.

Vsaka stran pa je na to pomenljivo vprašanje odgovarjala po svoje: kajti zgodovinar sodi starost človeškega rodu po tistem času, ko se ljudska množica kot narod pokaže, ter začne vplivati na vesoljnega pomena dogodbe, prirodoslovec pa skuša starost človeškega rodu po geoloških dobah določiti in čas njegovega prvega nastopa s pripomočjo arheologije po fosilnih človeških ostankih, orodjih, zidavah in družih tacihi stvaréh preračunati.

Misel o starosti človeškega rodu je tedaj mej zgodovinarji na jednej in mej prirodoslovci na drugej strani jako različna. Zgodovina pravi: „Kolikor jaz vem, je človeški rod star

5 do 6 tisoč let.“ S tem pa zgodovina ne taji, da bi človeški rod tudi starejši ne bil — le višje starosti ona dokazati ne more. Prirodoslovje nas pa uči, da je človeški rod najmenj 20.000 do 100.000 let uže na našej zemlji. Potrebno se mi zdi, tukaj še jedenkrat izrecno na to opozoriti, da zgodovina, določevaje starost človeškega rodu, prezira človeka, dokler nij v narod zjedinjen, tega pa ne premišlja, da je človek potreboval stoletja in tisočletja, predno se je tako pomnožil in omikal, da se je v narode združil in kot narod se na zemlji pokazal.

Pri najdenih fosilnih človeških kostéh in družih fosilnih ostankih je pa treba pomisliti, da je v tem in onem kraju človek morebiti živel še v tako imenovanej kamenitej dobi, ko je v tej ali ónej daljnjej deželi uže dospel na visoke omike vrhunec. Takrat ko je, postavim, egiptska omika najlepše cvela — pred 4000 leti — gotovo evropski narodje

niso bili bolj omikani, nego so dan denes Indijanci v severnej Ameriki, ako jih primerjamo z Evropei.

Kdo pa bi mislil, da ravno onde, kder si zgodovina v tem silno zanimivem, a silno težavnem vprašanji ne upa dalje, pristopi njena pomočnica statistika sè svitlo luč v roci, pogumno ter ob jednem tudi pazljivo in varno koraka dalje po teh do sedaj ne še razsvitljenih prostorih. Statistika, kakor Buckle izvrstno poudarja, je prva dokazala, da se vse dogodbe mej človeškim rodom vršé po gotovih, neovrznih zakonih. Statistika nas tudi pri vprašanji: koliko je uže star človeški rod na našej zemlji? — po induktivnem potu pripelje do gotovega rezultata.

Dr. Edmund pl. Wietersheim je v svojej znanej, učenej knjigi „Geschichte der Völkerwanderung“ skušal preračunati, koliko ljudi in koliko sveta v Evropi, Aziji in Afriki je bilo za Kristovega rojstva pod rimsko

spati za bokal vina. Naši kmetje morajo biti pravi, bolj moški in ponosni, da so posestniki in možje — le navadni hlapci vse storijo za kapljico vina. Razloži kratko svoj program, s kojim so volilci zadovoljni bili in jim obljubi, vsikdar biti pripravljen, njih želje poslušati in iste takoj v deželnem zboru na posvetovanje in pretresanje dati.

V dokaz, da hočejo vsi zvesti ostati in po vsej moči delati, da odpadle zopet spametovajo, podpisali so volici oklic, ki bode v kratkem na svitlo prišel.

Volitve za volilne može so se že pričele. V Kamnici, kjer je Seidl doma, je bila volitev preložena, ker neki nij bilo mogoče komisije sestaviti.

Wretzl valjda nema nič kaj veselja prevzeti mandat; prisiliti ga hočejo, še celo advokati jeli so agitirati za njega — se mu priklanjajo — in njegovo učenost hvalijo — sram vas bodi! Saj pa bo res Wretzel s časoma bolj pameten kot neki tisti nemškutarji, ki so stokrat več studirali. Neki organi pritiskajo pri volitvah uže sedaj. (Govoriti več o posameznostih pri nas nij mogoče ker g. državni pravdnik . . . Ur.)

Čudno se mi pa vendar-le zdi, da si še upajo Mariborčani kandidata proti postavljati dr. Radeju.

Iz Dunaja 1. febr. [Izv. dop.] Telegrafično sem vam naznanjal, da je železniški odbor sklenil zidati železnico Celje-Drajbreg. Zgodilo se je to po ostrej in obširnej debati, kajti nekateri so bili proti zidanju sploh, kakor Brestl, Herbst in Stokert, poslanec celovškega okraja na Koroškem, drugim pa se je napak zdelo, baš to železnico z ozkim tirom zidati. Končno in to je skoro nepričakovano bilo, je večina sklenila, da se naj zida železnica Celje-Drajbreg in sicer z normalnim tirom, vladi pa se naj privoli v to svrhu za leto 1876 znesek 700.000 gld. Cela železnica bo stala kakih 5 milj. gld., ker je blizu 10 milj dolga. Dalje pa je sklenil odbor resolucijo s katero vlado pooblaščuje, da sme železnico po desnem bregu Savine zidati, ako se jej ta črta pripravnejša zdi. Po teh sklepih se je le bati, da Herbst v zbornici proti govori in zopet celo stvar zmede s kakim vmesnim predlogom, kar on dobro razume.

Iz sevniškega okraja 1. februarja. [Izv. dop.] Kaj še pa hočete Slovenci? Za katero stvar se tako borite? Saj se vam vendar vse pravice pripoznavajo. Kdo

vam pa brani slovenski tudi v javnosti občevati. Kdor bi kaj tacega zabranjevali hotel, bil bi res obžalovanja vreden strastnež. Taki in jednaki ugovori slišijo se premnogokrat od nasprotne stranke, ter bi si človek, kateri naše zatiranje in našo sužnost ne pozna, mislil, da imamo res vse, kar imajo drugi narodi. Pa — le počasi. Poglejmo naše narodne in srednje učilnice, poglejmo urade. Vse je v tujih rokah. In če se zahteva kaj v materinem jeziku, to se ne dobi, ker so nastavljeni po Slovenskem uradniki, kateri našega jezika popolnem ali nič zmožni niso, a našim slovenskim rojakom se na Nemškem službe delijo. Je to pravica? So-li naši kmetje svoje sinove za Nemce dali študirati? Uradniki so pri nas zavoljo nas in ne mi zavoljo njih in mi izrekamo to sodbo, da za take uradnike ne maramo, s katerimi mi občevati ne moremo in kateri nam v slovenskem jeziku ne dopisujejo. Radi tega je ljudstvo uže zelo nejevoljno, ter zaupljivo gleda v boljšo prihodnost, katera se nam bliža. Višji krogi so se uže morda prepričali, da se ponemčiti ne damo, akoravno imamo v sredini Slovenije „after-pedagoge“, kateri si na vse kriplje prizadevajo, značajne slovenske učitelje v svoje zapeljive kremplje dobiti, ter si na ovi način germanizacijo pospešiti. Pa vse zastonj. Prva številka umazanega lističa „Laibacher Schulzeitung“ svojim čitateljem nasvetuje, da bi še jednobart vse tečaje te „Stuhlzeitunge“ prečitali, da bi vedeli, da nij bil protinaroden in vendar je ta listič vse, kar je mej tem slovenske literature izšlo z blatom ometal in slovenske pisatelje zaničeval, kar se je pa na Pruskem porodilo, je pa svojim čitateljem naznanjal in priporočeval. V zadnji številki pa se celó nekako potuhne in pravi, da je čisto naravno, da se na slovenskih narodnih šolah v materinem jeziku podučuje. Za poduk v materinem jeziku je, a da bi se slovenske knjige i druga učna sredstva za naše šole izdaval, za to pa nij. Saj je baš omenjeni listič bil proti zalogi slovenskih šolskih knjig, ter podkupuje vedno vse tiste narodne može, kateri kaj slovenskega za naše šole pišejo.

Na Slovenskem naj bi torej bil slovenski učni jezik z nemškimi knjigami. Po pravici tedaj te možiceljne slovenski učitelji imenujejo after-pedagoge. Slovenski narod spoštuje može, kateri res kaj delajo za narodne šole in učitelje, in ki jim spisujejo in poslovenjujejo nemške šolske knjige. Baš slovenske knjige

naša deca razumejo, ter si iz njih nabirajo zakladov za prihodnje življenje. Nemške knjige so jim hiroglife. Vso čast torej našemu izobraženemu in marljivemu učitelju in pisatelju g. Iv. Lapajne-ju, kateri je slovenski učitelje uže v marsičem in zadreg rešil, ter jim izdal uže več slovenskih knjig za narodne šole. Ljubljanski „after-pedagogi“, kje imate kaj vi pokazati dela za narodne šole? Imeli ste slovenski zemljevid Kranjske dežele, katerega je izdal g. Stegnar, a ker je bil slovenski, ste ga jeli po svoje kritikovati, in zdaj kranjske šole nemajo nobenega zemljevida. Izobraženi in izkušeni šolski može spisali so tudi uže za naše šole soliko potrebno tretje berilo, a „after-pedagogi“ Zimovci še sedaj izdajo ovirajo in mislijo, bolje nič, nego slovenska knjiga. Kakor rečeno, nič še slovenskega nij izšlo, da bi ti nihilisti ne kritikovali, a da bi sami kaj izdali, za to so nezmožni. Iz tega se vidi, kake otle in strastne glave so ti kruhoborci. Imel sem uže priliko, mnogo učiteljev na Kranjskem obiskati, in zapazil sem, da vsak, kateri je na ta listič naročen, pusti jih neprerezane in nekateri še celó v razvitku, ter pravijo, da ga imajo le radi tega, da jih ljubljanski nemškutarji v miru pusté. Rekli so mi, da se ta listič zastonj piše, ker ga nobeden ne čita, ter da je nepotreben, ker imajo boljši list v materinem jeziku, „Slovenskega Učitelja.“ Vrlo dobro tako. Nemškutarski učitelji so uže na cedilu.

Vodnik, učitelj ljubljanske gimnazije.

Po listinah in pismih shranjenih v arhivu ljubljanske gimnazije, spisal prof. M. Pleteršnik.

(Konec.)

V rokodelske šoli je imel Vodnik le pet zidarskih, sedem mizarskih in osem ključarskih učencev. Ustanovitev šole pa je stala 1327 frankov in učitelji so imeli po 400 in 500, Vodnik za ravnateljstvo te šole pa 600 frankov. Kljubu mnogim opravičilo je Vodnik v tem letu za natisk pripravil slovensko (pismenost) in francosko (Lhomondovo) slovnico.

Početkom naslednjega šolskega leta 1811 in 1812 se je v šolstvu zopet mnogo spremenilo. „Écoles centrales“ so bile prekrščene v akademijo z bogoslovnim, pravoslovnim, zdravniškim in modroznanskim oddelkom, gimnazija pa v „licej“ z dvema gramatikalnima in dvema humanitetnima razredoma. Modro-

oblastjo. Za podlago je tem računom izvolil tist popis rimske države, ki je bil izdelan na povelja rimskega cesarja Avgusta. Našel je po vestnih preiskavah in primerjavah, da je takrat v rimskeji državi živelo okolo 90 milijonov ljudi.

Rimljani so gospodovali črez ves južni del in črez zahodni rob — tedaj črez četrti del vse Evrope, v katereji je pod rimsko oblastjo živelo 45 milijonov, t. j. na 1 štir. milj 1050 ljudi. (Vsa rimska država je v Evropi obsegala okolo 42.860 □ milj.)

V ostalem veliko večjem delu Evrope stanovali so mnogovejnati germanski, slovanski in scitski narode, tako da uže takrat (za Kristovega rojstva) noben znamenit kos Evrope nij bil brez gospodarja. — Število germanskega, v mnogo različnih plemen razcepljenega naroda je moralo gotovo znašati 50 milijonov, kajti drugače bi glavno deblo ne bilo moglo pognati toliko in tako močnih vej,

katerih vsaka je morala obsegati vsaj 100.000 ljudi, da je veljavo kot narod dosegla in tudi obdržala. — Kar se pa tiče slovanskih in scitskih narodov, je pa tudi pomisliti, da so pozneje vso Evropo poplavili, ter se notri do jadranskega morja razširili, kar bi ne mogli storiti, ko bi njih število vsaj 50 milijonov ne bilo presegalo. Po vsej nerimskeji Evropi tedaj je živelo v okroglem številu vsaj 100 milijonov — na jedneji štirjaškeji milj samo 500 ljudi! To število (500 na 1 □ milj) je tako majheno, da ga sedaj v Evropi v nobeneji državi ne najdemo.

Da je bila Azija posebno srednja Azija pred 2000 leti močnejše obljudena nego je danes, tega nij dvomiti, posebno ako beremo starih zgodovinarjev spise o visokeji kulturi in o velikem bogastvu asirske in perzijske države, o velikosti in krasoti mesta Ninive in Babilona, katerih velikanske stavbe in velikanski spominki so se stoprv najnovejši čas odkrili čudečemu

svetu. Kako si moremo razložiti daljne Indije neizmerno bogastvo, ki je celo velikega Aleksandra uže 300 let pred Kristom mikalo in k sebi vabilo? Na vsak način so morale na zemlji biti velikanske moči, da so stvarile tako velikanska bogastva, da so stavile nebotične stavbe in spominke! In ako vrhu tega še pomislimo, da imajo stoletja trajajoča preseljevanja iz Azije v Evropo svoj uzrok v preobljudenji (übevölkerung), po tem je pač verjetno, kar Wietersheim tudi po računih dokaže, da danes v onih deželah azijskih, ki so bile Rimljanom podvržene, živi polovico menj ljudi nego takrat in da je bila Azija za Kristovega rojstva veliko močnejše obljudena nego zdaj ko štejemo v njej 7—800 milijonov ljudi.

Da nam pa nihče ne bode mogel očitati, da previsoko segamo in recimo, da je za rimskega cesarja Avgusta v Aziji živelo samo 600 milijonov ljudi.

(Konec prih.)

znanski oddelek se je včasih tudi k liceju štel, zlasti retorika se je smatrala kot najvišji razred liceja. Vodnik nij bil več gimnazijski ravnatelj, ampak učitelj drugega humanitetskega razreda; akademijski ravnatelj (*proviseur*), je tudi oskrboval vodstvo liceja. Ostal pa je Vodnik ravnatelj rokodelske šole; toda za to leto je francoska vlada le za dva učitelja (ključarja in mizarja) po 200 frankov in za učitelja risanja 200 frankov letne nagrade odločila. Menda je bilo krivo neredno plačevanje služnine — Vodnik je dobil delež za meseca avgust in september 1811 še le 17. marca 1812 — da je ta šola v tem letu nehala.

Tudi pri mestnih šolah je Vodnik še ostal ravnatelj. To leto so imeli zopet štiri razrede in francosko nadzorništvo je bilo ukazalo, da se v 3. in 4. razredu naj tudi slovenščina uči zraven francoščine in nemščine. Vodnikova pismenost se je uže rabila kot šolska knjiga.

V naslednjem letu se je po istem načrtu nadaljevalo učenje po vseh šolah. V tem letu je Vodnik popolnem za tisk pripravil svoj nemško-slovensko-latinski slovar in je razposlal 15. junija 1813 tiskano vabilo k naročbi, kateremu ste bili dve strani slovarja za poskus pridejani. Glavni nadzornik Zelli se je bil prvi uže 1. junija za naročnika vpisal.

Šolsko leto 1813/14 se je uže zopet pod avstrijsko vlado začelo. Vpeljal se je zopet stari red. Iz peterih razredov liceja (retorike, dveh humanitetskih, dveh gramatikskih razredov) so napravili gimnazijo s šestimi razredi. Vodnik je bil 6. novembra 1813 z dekretom podpisanim od deželnega poglavarja Lattermanna imenovan zopet za učitelja zgodovine in zemljepisja; toda kmalu potem so se vsled ukaza od 23. novembra po nasvetu profesorja Peseneggerja humanitetni predmeti razdelili mej njega in Vodnika. Vrh tega je Vodnik še učil neobligatno italijanščino po štiri ure na teden in začasno oskrboval vodstvo mestnih normalnih šol. Uže za francoske vlade je Vodnik ravnatelja licejskega podpiral v gospodarstvu s tem, da je nabiral šolnino; tudi avstrijsko vlada mu je ta posel izročila.

Proti koncu šolskega leta 1814 zasvetila se je Vodniku nada na nekoliko višjo stopinjo dospeti in okolnosti svoje prav po volji si izboljšati. Stolica občne zgodovine na liceji (prejšnji akademiji) namreč je bila izpraznena in za njo je prošnjo vložil 29. julija. Sklicuje se v njej poleg drugega na to, da je za Francozov kot ravnatelj in učitelj nesebično skrbel za šolstvo in si prizadeval kolikor mogoče obdržati je pri avstrijskem šolskem načrtu. Na zadnje pravi, da bi dobivši zaželeno mesto brez škode za zgodovinski uk mogel se lotiti trgovcem, obrtnikom in posebno mladim duhovnikom zelo koristnega podučevanja v slovenskem jeziku in mogel bi drugič potem tudi svoj uže davno pričakovani nemško-slovenski slovar na svetlo dati, in tako s tema dvema rečema, ki ste najbolj njegovemu srcu prirastli, koristiti domovini. Licejsko ravnateljstvo je Vodnika na prvem mestu priporočilo gledé na njegove zasluge, na njegovo zgodovinsko znanje, katero je deloma uže v svojej kranjskej zgodovini pokazal, in posebno gledé na ponudbo oskrbovati tudi slovenskega jezika stolico, katero bo treba osnovati, „ker le tako bodo začeli izobraženi stanovi se za ta jezik zanimivati in ga kot pripomoček v izobraževanje národa rabiti.“

Meseca septembra je bil konkurs za vno-

vič ustanovljeno stolico italijanskega jezika z letno plačo 300 gold., in jedini Vodnik se ga je udeležil. Vsled tu pokazanega znanja ga je licejsko ravnateljstvo živo priporočilo za to mesto. Tako je upal Vodnik, da če mu spodleti pri zgodovinski stolici, mu bode vsaj italijanska izdatno izboljšala položaj.

Ali nenadoma se mu vse lepe nade nemilo poderejo. Organizujoča pridvorna komisija je vse, kar je bilo dozdej po odhodu Francozov v Iliriji ustanovljenega, začasne določbe smatrala in pripravljala spremembe. 18. marca 1815 pride ravnateljstvu osodni ukaz: cesar je zapovedal, da se naj profesorja Vodnik in Pesenegger ali po veljavnih postavah v pokoj deneta, ako nijsta več zmožna za službo, ali naj ju za kako službo izven Ilirije, kjer ne bi imela nič opraviti z odgojevanjem mladine, nasvetujejo; zato da se naj primerna izjava zahteva od njiju. O uzroku te nepričakovane spremembe nobena listina nema besedice.

Meseca aprila je bila italijanska stolica definitivno ustanovljena z letno plačo 400 gld. za štiri ure na teden; ali izrekoma je bil Vodnik tudi iz te službe izključen, le začasno jo je smel opravljati. Tako so mu bili poti na vse strani zaprti.

Ko je 22. junija vsled novega razpisa v drugič bil konkurs za italijansko stolico, so se oglasili trije konkurenti in prišli o določenem času k preskušnji. Celo uro pozneje pride tudi Vodnik. V poročilu pravi licejski ravnatelj (Ravnikar), da mu nij hotel braniti, dasi ravno je bil vsled izrečene volje Nj. Veličanstva iz te službe izključen, ker je menil, „da ne sme meje staviti Nj. Veličanstva milosti, v katero je, kakor se je zdelo, Vodnik svoje upanje stavil“. Vendar se Ravnikar nij upal presojsati Vodnikovega izdelka.

Menda je Vodnik sam le malo upanja imel, da se bodo nanj pri oddaji italijanske stolice ozirali. Želel si je zdaj mirú; zato je prosil meseca julija, naj mu dajo toliko pokojnine, da bo mogel živeti in svoj nemško-slovenski slovar izdati. Potem mu naj dajo še kako knjižničarsko službo, ali pa naj se mu dá ravno izprazneno kanoniško mesto v Ljubljani; naj ga dotične visoke in najvišje oblasti v tem obziru milosti Nj. Veličanstva priporočé.

Z mesecem novembrom 1815 je Vodnik stopil v pokoj s tretjino svoje plače, t. j. 200 gld. Ali uže 8. novembra je bilo ukazano, začasno porabiti Vodnika in Peseneggerja za humanitetne razrede, ker za nove učitelje še nij bilo preskrbljeno. Pokojnina je bila ustavljena in redna plača odkazana. 26. novembra je prišel odlok na Vodnikovo prošnjo za povišanje pokojnine; rečeno je tam, da mu nij bilo mogoče več nakloniti nego tretjino služnine, da je pa c. k. pridvorna komisija za šolstvo (Studienhofkommission) na se vzela, poskrbeti za primerno službo Vodniku, ker je „ein schätzbares Kennntnisse besitzender Mann.“ Tudi pohvalno pismo je dobil po naročilu dunajske šolske oblasti, da je v preteklem drugem semestru (1815) v razlagi klasikov posebno hvalevredno marljivost pokazal. Ko je Elija Rebič 12. jan. 1816 nastopil Vodnikovo službo, je bila temu zopet pokojnina odkazana. Pri odstopu je dobil od deželne vlade pohvalno pismo, v katerem mu je bilo izrečeno polno zadovoljstvo, „weil er mit Wilfähigkeit, Genauigkeit, mit lobenswürdigem Fleiss und Eifer die Lehrkanzel der Humanität zur besondern Zufriedenheit durch mehrere Jahre

versehen hat.“ Ukazano je bilo, to pohvalo vsem součiteljem dati prečitati. Ostal pa je še začasni učitelj italijanščine. Gori omenjeni konkurs, katerega se je Vodnik tako čudno udeležil, nij imel nobene veljave in razpisan je bil nov (tretji) konkurs. Tega se je Vodnik zopet udeležil in je preskušnjo tako dobro napravil, da ga je licejski ravnatelj na prvem mestu priporočil, se ve da „z najglobokjšim spoštovanjem do izjave visoke pridvorne komisije“ (katera Vodnika od te službe izključuje). Še le 9. septembra naslednjega leta 1817 je bilo poročilo s tem rešeno, da Nj. Veličanstvo nobenega izmej kompetentov nij imenovalo in da je ukazalo nov konkurs razpisati.

Mej tem je Vodnika nova nadloga zadela. Našli so namreč gospodje pri državnem denarstvu, da je od novembra 1814 do 16. januarja 1815 poleg svoje polne profesorske plače vlekel tudi polno za italijansko stolico ustanovljeno plačo, katere mu je po postavi le polovica pripadala. Drugič so našli, da ga nij bilo treba za učitelja v pokoj dejanega smatrati, dokler je začasno oskrboval stolico italijanskega jezika, da tedaj nij imel pravice poleg polne plače za italijansko stolico vleči tudi pokojnino. Tako so ubogemu Vodniku izračunili, da je 378 gld. 36 1/2 kr. preveč dobil in mu ukazali, da ima v dvajsetih obrokih to svoto povrniti. Obljubili so mu pri tej priliki, da se mu bode, kadar bode definitivno v pokoj dejan — dokler je bil začasni učitelj italijanščine, so ga še smatrali za službečega učitelja — odkazalo pokojnine tretjina višje plače 700 gld. 11. decembra 1817 je bil četrti konkurs za italijansko stolico; toda takrat se ga Vodnik nij več udeležil. Da je Vodnik v tem času veljal za izvedenca v starinstvu, priča to, da je dobil 14. julija 1818 po deželnem poglavarstvu nalog, preiskati mosaik, kateri se je bil našel pri prenavljanju kapucinskega trga. — 9. januarja 1819 je poročal licejski ravnatelj vladi, da je prej ta dan (8.) začasni učitelj italijanščine Vodnik ob 10 1/4 zvečer umrl za mrtvoudom.

Naj bodo naposled še omenjene izpričbe (konduite) raznih ravnateljev o Vodniku. Njegove zmožnosti so vedno „dobre“; njegovo ravnanje z mladino je prijazno, prizanesljivo (*facilis, placet, fere indulgentior quam licet*), njegovo moralno vedenje vedno brez graje in hvale vredno; le njegova narav je nekaterikrat kot nestanovitna zaznamenovana. Ko je Vodnik sam bil prefekt in je te konduite sestavljal, je svoje kolege mnogo milejše sodil nego drugi prefekti in ravnatelji.

Domače stvari.

— (Za juristovski ples), ki bode v soboto večer sicer v kazini, ki pa ima internacionalni karakter, ker se ga udeležuje inteligenca obeh strank, nemške in slovenske, delajo se uže več časa marljive priprave, ki obetajo, da bode ta ples eden najsijajnejših v Ljubljani.

— (Vodnikova beseda) v Ljubljanskej čitalnici je bila jako živahna, ne gledé števila obiskovalcev, temveč oziroma prijetnega veselega tona, ki je prevladal do konca. Program besede, ki je bil zarad plesa malo na kratko sestavljen, izvršil se je gladko in pevski zbor je pokazal zopet jedenkrat svojo staro moč. Gospod doktorand Tavčar je sijajno vspešno z govorom, katerega prinesemo prihodnjič na drugem mestu, opravil svoj — ta večer zarad plesateljnosti lepih dam gotovo nevhvaležni po-

sel slavnostnega govornika. Plesa se je udeležilo blizu 40 parov, kar je v današnjih „slabih“ časih istinito veliko, in veseli glasovi vojaške godbe razlegali so se skoro do poznega jutra.

— (V Mariboru,) v mestu je v državni zbor voljen dr. Duhatsch, skoro jednoglasno.

— (V Beljaku) je voljen v državni zbor fabrikant L. Moritsch.

— (Iz št. Jurja) se nam piše 1. feb.: V nedeljo ob 1/2 12 po noči je jelo pri nas zvoniti. Zvonenje je naznanjalo, da je ogenj v bližini. Pri sv. Ahcu je nekemu kmetu pogorel skedenj, hlev in 3 živinčeti v njem. — Sum zažiganja močno zadeva nekovega „Mojzesa“ iz tukajšnje okolice. Omenjeni je prišel pred nekaj časa še le iz zapora, in zdaj so ga pa zopet „hop“ vzeli, da mu dadó stanovanje, obleko in živež. Gotovo se mu je prej moralo v zaporu dopasti, ker je zdaj tako hitro iskal prilike, da kmalu nazaj pride.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka in brez stroškov po izvrstni

Revalesscière du Barry

v Londonu.

30 let uže je aij bolezn, ki bi jo ne bila ozdravila ta prijetna zdravilna hrana, pri odraslih in otrocih brez medicinske stroškov; zdravi vse bolezni v želodcu, na živcih, dalje prsne, i na jetrah; žleze i nadubo, bolečine v ledvicah, jetiko, kašelj, neprebravljene, zaprtje, prehlajenje, nespanje, slabosti, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavje, silenje krvi v glavo šumenje v ušesih, slabosti in bledanje pri nosečih otrocih, diabet, trganje, shujšanje, bledičico in prehlajenje; posebno se priporoča za dojenice in je bolje nego dojnično mleko. — Izkaz iz mej 80.000 spričeval zdravilnih, brez vsake medicinske, mej njimi spričevala profesorja Dr. Wurzerja, g. F. V. Beneka, pravega profesorja medicine na vseučilišču v Mariboru zdravilnega svetnika Dr. Angelsteina, Dr. Shorelanda. Mr. Campbella, prof. Dr. Dédé, Dr. Uré, grofinje Castle Stuart, Markize de Brehan a mnogo drugih imenitnih oseb, se razpošiljava na posebno zahtevanje zastoj.

Kratki izkaz iz 80.000 spričevalov.

Spričevalo zdravilnega svetnika Dr. Wurzerja,

Bonn, 10. jul. 1852

Revalesscière Du Barry v mnogih slučajih nagradi vsa zdravila. Posebno koristna je pri driti in grizih, dalje pri sesalnih in obistnih boleznih a t. d. pri kamnju, pri prisadljivem a bolehnem draženju v skalni cevi, zaprtji, pri bolehnem bodenju v obistih in mehurji, trganje v mehurji i. t. d. — Najbolje in in neprecenljivo sredstvo ne samo pri vratnih in prsnih boleznih, ampak tudi pri pljučnici in sušenju v grlu. (L. S.) Rud. Wurzer, zdravilni svetovalec in četr mnogo učenih družtev.

Winchester, Angleško, 2. decembra 1842.

Vaša izvrstna Revalesscière je ozdravila večletne

Tujsci.

2. februarja:

Pri **Metzner**: Florjančič iz Gorenjskega. — Hoffman iz Dunaja. — Metzner iz Pešte.

Pri **M. H. H. Steinmetz** iz Dunaja. — Jazbinšek iz Zidanega mosta. — Šlence iz Kočevja. — Vidmar iz Ribnice. — Knific iz Dunaja. — Briski iz Kočevja. — Sanger iz Beljaka. — Polak iz Dunaja. — pl. Marokini iz Zagreba. — Bedig iz Gradca.

Pri **Zamorec**: Wach iz Hercegovine. — Schmidt iz Loke. — Šušnik iz Stožice. — Altenberger iz Trsta. — Frič iz Ljubljane.

Okrožnica.

Zagrebska hranilnica v Margaretskeji ulici hiš. števil. 561 preko poti od pravoslavne cerkve

eskomptira menjice na vse kraje, kjer se nalazijo bankovni in denarni zavodi;

daje predplače na avstro-ogerske državne odveznice, na delnice in prioritete po državi garantiranih podvzetjih na založnice, kakor tudi na njih vrednostne papire, na kopone na kovani zlati in srebrni denar;

prijemlja vložke, počenši od 50 kr. proti vložnim knjižicam ter jih od dne vložnja naložuje na 7 % obresti;

pribavlja posojila na nepokretnine iz primernih kamatov in anuitet; **opravlja** inkasni posel na tem kraju s primerno malo provizijo, in **prodaja** razne srečke, promese in obročnice na račun c. kr. priv. trgovinske banke v Beču.

V Zagrebu, dne 12. januarja 1876.

Upravilni odbor zagrebske hranilnice.

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

i nevarnostne prikazni, trebušnih bolezni, zaprtja, bolne čutnice in vodenico. Prepričal sem se sam gledé našega zdravlja, ter vas toplo vsakemu priporočam James Shoreland, ranocelnik, 96. polka. Izkušnja tajnega sanitetnega svetovaleca gosp. Dr. Angelsteina.

Berolin, 6. maja 1856.

Ponavljaje izrekan gledé Revalesscière du Barry vsotransko, najbolje spričevalo.

Dr. Angelstein, tajni sanit. svetovalec. Spričevalo št. 76.921.

Obergimperu, (Badensko), 22. aprila 1872.

Moj pacient, ki je uže bolehal 8 tednov za strašnimi bolečinami vnetic jeter, ter ničesar použiti ni mogel, je vsled rabe Vaše Revalesscière du Barry popolnoma zdrav.

Viljem Burkart, ranocelnik.

Spričevalo št. 72.618.

La Roche sur Yon, 30. julija 1868.

Vaša Revalesscière ozdravila me je popolnoma strašnih želodčnih in čutnicnih bolezni, katere so me deset let mučile.

(Gospa) Armanda Prevost, posestnica.

Revalesscière je 4krat tečnejša, nego meso, ter se pri odraslih in otrocih prihrani 50krat več učenj, ko pri zdravilih.

V piehastih pušicah po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 funt 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold.

— Revalesscière-Biscuiten v pušicah in tabletah 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold. Prodaja Du Barry & Comp. na Dunaji, Wallfischgasse števil. 8, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarnah in specerijskih trgovcih; tudi razpošilja d. n. j. s. h. s. na vse kraje po poštah in kakovostnih posrednikih. V Ljubljani Ed. Mohr, J. Svoboda, lekarni pri „zlatem orlu“, v Reki pri lekarni J. Prodamu, v Celovcu pri lekarni Birnacherju, v Spiljetu pri lekarni Aljinoviču, v Trstu pri lekarni Jakovu Serravallo pri drogeristu P. Roeca in J. Hirschu, v Zadru pri Androvicu. (315)

Umrlj v Ljubljani

od 29. do 31. jan.:

Valentin Rupej, 70 l., v bolnici vsled starosti. — Neža Črnogelj, 2 l., dete posestnika, vsled otekline. — Vladimir Flaček, 27 l., za jetiko. — Marija Hunselj, 23 l., za jetiko. — Terezija Waschnicius, 34 l., vsled popačanja spodnje telesnih organov.

Na prodaj je posestvo,

ležeče na razpotji tik železniške postaje Borovniške se zelo ugodnimi pogoji. K ovim spada prostorna nadstropna hiša z dvema kleti, hlevom podom in vrtom. Vse stavbe so nove in izvanredno trdne. Primanjkanje stanovanj osigurja posestniku stanovitven lep dohodek a ponuja se mu i prilika z vinom i lesom trgovati. Več pové g. Josip Košir, krčmar v Borovnici. (33—1)

Dunajska borza 3. februarja.

(Zavirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	68	70	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	75	
1860 drž. posojilo	111	15	

K. br. 1258.

Razglas.

Dne 21. februarja 1876 od 9. do 12. ure do polu dne v podpisnem občinskem glavarstvu hoče se držati javna dražba prodaje **bukovega gorivog drva** naj više ponudečemu po prilici 34000 metara kub. iz občinske šume Lisina.

Pogoji morejo se razviditi v ovomu glavarstvu v navadnih uradnih urah.

Glavarstvo občine Kastav, 31. januarja 1876.

(34—1)

Glavar: Marotti.

Novi mehovi za ogenj pihati.

Podpisani izdeljuje uže čez 30 let domačim kropčanskim, kamnogoriškim in tržiskim fužinam po obilih skušnjah potrjene, dolgo trpežne mehove, s katerimi se malo oglja porabi in delo hitro in dobro dovršiti zamore.

Kdor potrebuje take mehove na kakoršen način koli, naj jih naroči pismeno ali ustmeno pri podpisnem, ki obljubi, delo prav dobro, hitro in polovico ceneje izgotoviti, kakor pa v Gradci ali na Dunaji velja.

Matija Zupan,
v Kropi na Gorenjskem.

(27—3)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Akcije narodne banke	879	—
Kreditne akcije	189	—
London	114	40
Napol.	9	18 1/2
C. k. cekini	5	39 1/2
Srebro	104	—

Lekarna Piccoli.

„K angelju“
v Ljubljani.

Aparati za samo-brizganje,
pasovi za počenje, urethane in
maternične brizgije.

Anaterinova ustna voda in zobni

prašek. Boljši, nego vsaka druga zobna voda in zobni prašek, pravo sredstvo zoper zoboból in ustne bolezni, zoper gnjilobo in majanje zob, zoper difteritis ali vnetico grla in skorbut, prijetnega duha in okusa, krepi dalje zobno meso, in je sploh neprimerljivo sredstvo za čiščenje zob. Kedor ga enkrat poskusi, dal mu bode gotovo prednost, vzlic vsim enakim izdelkom. 1 steklenica 60 kr., 1 škatlja 40 kr.

Esprit de Cologne triple surfin
de Paris, 1 flacon 20 kr.

Esprit dto. de Reseda flacon 80 kr.

Esprit dto. de Ylang-Ylang
flacon 80 kr.

Elikzir iz Kine in Koke. Najboljši do sedaj znani želodečni likér. Pospešuje cirkulacijo in prebavljenje, ter različne organe in ude z nova okrepi in oživi. 1 steklenica 80 kr.

Franz-ove esence za življenje. Gotovo in skušeno sredstvo proti večini boleznij. Velika poraba je najboljše spričevalo. Vsaka gospodinja bode tako zdravilo pri hiši imela. Cena steklenice z navodom, kako se rabi 10 kr.

Glycerin-Crème. je posebno izborno sredstvo zoper razpokane ustnice in kožo na rokah. 1 flacon 30 kr.

Lancaster-lilijna voda. Toaletni zaklad. Specijalno, da se ohrani koža krasna, nježna in mehka, se jej daje prednost pred vsemi umivalnimi vodami, lepoticjem in lepoticnim sredstvom, katera so čisto škodljiva. 1 steklenica 1 gold. (132—185)

Naročila se izvršujejo vračajočoj se pošto proti poštnemu povzetju.